

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 599/2020-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. novembra 2020 predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť Vysokej školy bezpečnostného manažérstva v Košiciach, Koš'ova 1, Košice, IČO 36 595 896, zastúpenej advokátom doc. JUDr. Štefanom Kočanom, PhD., Nitrianska 5, Piešťany, ktorou namieta porušenie čl. 12 ods. 2 a čl. 42 ods. 3 a 4 Ústavy Slovenskej republiky postupom Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky vo veci žiadosti o poskytnutie dotácie č. 008/VŠBM/2020 zo 16. júna 2020 a prípisom č. 2020/16040:1-D0410 z 9. septembra 2020, a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť Vysokej školy bezpečnostného manažérstva v Košiciach o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. októbra 2020 doručená ústavná sťažnosť Vysokej školy bezpečnostného manažérstva v Košiciach, Košťova 1, Košice, IČO 36 595 896 (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom doc. JUDr. Štefanom Kočanom, PhD., Nitrianska 5, Piešťany, ktorou namietala porušenie bližšie neoznačených práv postupom Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo školstva“), a to porušením § 91 ods. 1 a 2 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vysokých školách“) s čl. 12 ods. 2, čl. 42 ods. 3 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v bližšie neoznačenom konaní.

2. Doplnením ústavnej sťažnosti z 28. októbra 2020 sťažovateľka upravila petit – návrh na rozhodnutie vo veci. Po úprave sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd vyslovil porušenie čl. 12 ods. 2 a čl. 42 ods. 3 a 4 ústavy postupom ministerstva školstva vo veci žiadosti o poskytnutie dotácie č. 008/VŠBM/2020 zo 16. júna 2020 a prípisom č. 2020/16040:1-D0410 z 9. septembra 2020 (ďalej aj „napadnutý prípis“).

3. V podstatnom sťažovateľka uvádza, že sa žiadosťou o poskytnutie dotácie č. 008/VŠBM/2020 zo 16. júna 2020 obrátila na ministerstvo školstva „z pohľadu diskriminačného postavenia súkromných vysokých škôl vo vzťahu k verejným vysokým školám.“

4. Minister školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky v odpovedi na žiadosť sťažovateľky túto informoval, že predmetnou problematikou poveril štátneho tajomníka ministerstva školstva.

5. Sťažovateľka v zastúpení rektorom štátnemu tajomníkovi ministerstva školstva odoslala 24. augusta 2020 „žiadost' o štátnu dotáciu na rozvoj študijného programu podľa zákona o vysokých školách podľa § 91 ods. 2 zákona 131/2002 Z. z.“.

6. Štátny tajomník ministerstva školstva odpovedal na žiadost' sťažovateľky napadnutým prípisom, v ktorom uviedol, že „otázky týkajúce sa schvaľovania a pridelovania dotácií nie sú čisto na rozhodnutí Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR. Je to komplexná problematika, ktorá si vyžaduje širšiu debatu možnej legislatívnej úpravy financovania súkromných škôl.“.

7. Sťažovateľka s uvedeným tvrdením nesúhlasí, pričom odkazom na ustanovenie § 91 ods. 1 a 2 zákona o vysokých školách zdôrazňuje, že aj súkromná škola má nárok na príspevok.

8. V ďalšom sťažovateľka poukazuje na rozdiely medzi verejnými a štátnymi vysokými školami a súkromnými školami, pritom argumentuje, že verejné a štátne vysoké školy sú zriaďované zákonom a financované sú predovšetkým z prostriedkov štátu. Naproti tomu súkromné vysoké školy potrebujú na výkon svojej činnosti povolenie, ktoré vydáva vláda Slovenskej republiky, pričom výdavky na svoju činnosť si zabezpečujú samy, a to predovšetkým z finančných príspevkov od študentov. Na trhu práce sa môže súkromná škola podľa sťažovateľky presadiť len vtedy, ak sa bude správať hospodárne a bude vyvíjať snahu dosiahnuť zisk na účely svojho rozvoja. Súkromná vysoká škola v rámci svojej pôsobnosti vykonáva podnikateľskú činnosť a má postavenie podnikateľa v súlade s ustanoveniami Obchodného zákonníka. Ak má súkromná vysoká škola obstať v konkurenčnom prostredí s ostatnými vysokými školami, potom musí vytvárať určitý zisk na financovanie rozvoja danej vysokej školy. Z uvedeného vyplýva, že výkon činnosti súkromných vysokých škôl spadá tiež pod ochranu základného práva na slobodu podnikania v súlade s čl. 35 ods. 1 ústavy. Keďže zdroje financovania si súkromné vysoké školy zabezpečujú vlastnými prostriedkami samy v rámci výkonu svojej činnosti, a to najmä príspevkami študentov, § 55 ods. 7 zákona o vysokých školách zasahuje do základného práva na slobodu podnikania.

9. Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie čl. 42 ods. 3 a 4 ústavy a čl. 12 ods. 2 ústavy postupom ministerstva školstva vo veci žiadosti o poskytnutie dotácie č. 008/VŠBM/2020 zo 16. júna 2020 a prípisom č. 2020/16040:1-D0410 z 9. septembra 2020.

II.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

10. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

11. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

12. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

13. Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

14. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,

c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,

d) ktorý je neprípustný,

e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,

f) ktorý je podaný oneskorene,

g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

15. Podľa čl. 12 ods. 2 ústavy základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať.

16. V súlade s čl. 42 ods. 3 ústavy zriaďovať iné školy ako štátne a vyučovať v nich možno len za podmienok ustanovených zákonom; v takýchto školách sa môže vzdelávanie poskytovať za úhradu.

17. Podľa čl. 42 ods. 4 ústavy zákon ustanoví, za akých podmienok majú občania pri štúdiu právo na pomoc štátu.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

18. S prihliadnutím na petit, t. j. návrh na rozhodnutie vo veci ústavný súd konštatuje, že predmetom konania o ústavnej sťažnosti je rozhodovanie o sťažovateľkou namietanom porušení čl. 12 ods. 2 a čl. 42 ods. 3 a 4 ústavy zo strany ministerstva školstva. Takto vymedzený predmet konania nemožno z hľadiska požadovanej ústavnej ochrany

rozšíriť len na základe odôvodnenia ústavnej sťažnosti aj o porušenie sťažovateľkou označeného základného práva na slobodu podnikania (bod 8 tohto uznesenia). Ústavný súd, súc viazaný petitom (návrhom na rozhodnutie) tak, ako bol predložený samotnou sťažovateľkou, preto ustálil predmet konania o ústavnej sťažnosti tak, ako to je uvedené v záhlaví tohto rozhodnutia.

19. Ústavný súd v kontexte už vymedzeného predmetu konania vo veci ústavnej sťažnosti zdôrazňuje, že zmyslom a účelom jeho právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je poskytovanie účinnej ochrany tam uvedeným základným právam a slobodám fyzických osôb a právnických osôb. Primárne teda v konaní o tzv. individuálnych ústavných sťažnostiach nejde o konštatovanie ústavne relevantných pochybení orgánov verejnej moci spätých s porušením konkrétneho článku ústavy. Prirodzene, ak ústavný súd má poskytovať ochranu základným právam a slobodám sťažovateľa, nevyhnutne musí autoritatívne výrokom svojho rozhodnutia označiť ústavný článok garantujúci konkrétne základné právo alebo slobodu, ktoré bolo porušené, a tým rozhodnúť o rozpore konania orgánu verejnej moci s predmetným ústavným článkom. Nemožno však o každom článku ústavy povedať, že by priamo priznával určité základné právo alebo slobodu adresátovi výkonu verejnej moci (m. m. III. ÚS 483/2012, III. ÚS 588/2016).

20. Ustanovenie čl. 42 ods. 3 ústavy, ktorého porušenie sťažovateľka namieta, neupravuje základné právo, ale upravuje postavenie škôl, ktoré nie sú štátne. Predmetné právne ustanovenie stanovuje, že iné ako štátne školy možno zriadiť a na nich vyučovať za podmienok ustanovených zákonom. Z čl. 42 ods. 3 ústavy vyplýva záväzok štátu spočívajúci v povinnosti garantovať možnosť zriaďovať iné školy vrátane základných a stredných škôl ako štátne; v takých školách sa môže vzdelávanie poskytovať za úhradu (m. m. IV. ÚS 115/04).

21. Rovnako sťažovateľkou napadnuté ustanovenie čl. 42 ods. 4 ústavy garantuje, že právo občanov pri štúdiu na právnu pomoc štátu bude podrobnejšie upravené v zákone. Ani v tomto ustanovení nie je teda priamo zakotvené základné právo či sloboda, ktoré by mohlo byť s ohľadom na postavenie sťažovateľky ako súkromnej vysokej školy *ratione materiae* predmetom konania vo veci ústavnej sťažnosti.

22. K čl. 12 ods. 2 ústavy, ktorého porušenie sťažovateľka rovnako namieta, ústavný súd uvádza, že jeho aplikácia sa v ústavných sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb v zásade viaže na porušenie individuálne určeného základného práva alebo slobody sťažovateľa (porov. I. ÚS 34/96, II. ÚS 85/01, II. ÚS 167/04, IV. ÚS 281/2012, I. ÚS 241/2019). Okrem už uvedeného ústavný súd k čl. 12 ods. 2 ústavy stabilne judikuje, že tu ide o pozitívny záväzok štátu premietnuť do právneho poriadku tie antidiskriminačné zásady a opatrenia, ktoré uvedený článok obsahuje. Citované ustanovenie teda nie je priamo aplikovateľné orgánmi verejnej moci Slovenskej republiky v individuálnych prípadoch (m. m. III. ÚS 51/08, III. ÚS 316/2011).

23. S prihliadnutím na už uvedené a berúc do úvahy povahu ustanovení, ktorých porušenie sťažovateľka namieta, ústavný súd konštatuje, že čl. 12 ods. 2 ústavy samostatne a ani čl. 42 ods. 3 a 4 ústavy fyzickej osobe alebo právnickej osobe negarantujú typizované základné práva či slobody, vo vzťahu ku ktorým by sa sťažovateľka mohla domáhať svojej ochrany v konaní o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy. Absencia identifikácie konkrétneho základného práva či slobody v konaní o ústavnej sťažnosti zároveň spôsobuje, že tu chýba referenčné kritérium prieskumu sťažovateľkou napadnutého postupu – nekonania ministerstva školstva ako orgánu verejnej moci, ako aj ním vydaného napadnutého prípisu. Namietanie porušenia konkrétneho základného práva alebo slobody, alebo ľudského práva a základnej slobody vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy (čl. 127 ods. 1 ústavy) je pritom nevyhnutným predpokladom pre uplatnenie právomoci ústavného súdu konať a rozhodnúť o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

24. S prihliadnutím na už uvádzané skutočnosti ústavný súd konštatuje, že predmet konania vo veci ústavnej sťažnosti tak, ako bol vymedzený samotnou sťažovateľkou bez identifikácie konkrétneho základného práva či slobody, bráni uplatneniu právomoci ústavného súdu vo veci ústavnej sťažnosti konať a o sťažovateľkou namietanom porušení čl. 12 ods. 2 a čl. 42 ods. 3 a 4 ústavy aj rozhodnúť. Vzhľadom na uvedené skutočnosti je tu daný dôvod na odmietnutie ústavnej sťažnosti pre nedostatok právomoci ústavného súdu na meritórne prerokovanie ústavnej sťažnosti v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

25. Keďže ústavný súd nemá právomoc v konaní o ústavnej sťažnosti podanej podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhodovať o namietanom porušení ustanovení ústavy, ktoré nezakotvujú základné práva či slobody, ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie v súlade s § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

26. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti bolo bez právneho dôvodu, aby sa ústavný súd zaoberal ďalšími návrhmi v ústavnej sťažnosti uplatnenými.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. novembra 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu